

1.1 LITERATURES DE L'EXTREM ORIENT I L'ORIENT MITJÀ

En aquesta unitat ens centrem en aquelles literatures que van tenir després una projecció sobre Europa: sànscrita, hebrea i àrab. Ens fixem doncs en primer lloc en la sànscrita i després en l'àrab ja que l'hebrea ens apareix a la lliçó 1.3.

Literatura Sànscrita

Les manifestacions literàries dels pobles indoeuropeus es manifesten a l'Índia al voltant de l'any 2500 aC. La temàtica és la religió/culte i la saviesa. Hi ha dos períodes: el Vèdic i els postvèdic. Dins del primer hem de remarcar que els discursos han estat conservats pel seu caràcter religiós.

I) Període Vèdic

El dividim tres blocs:

- a) Samhita: Són els més antics i estan formats per quatre col·leccions. Són coneguts per Veda -les primeres manifestacions religioses datades entre el 1500 i el 1000 aC.
- b) Brahmana: Són explicacions esotèriques dels sacrificis. Datades entre els anys 800 i 500 aC. És una literatura litúrgica. Els Upanishads són els texts més antics de filosofia indis que exposen els principis de l'univers,

la divinitat i l'ànima humana. Parteix del *Brahman* que és l'univers diví i l'ànima universal amb qui s'identifica *Atman*, o siga l'ànima individual que transmigra de cos en cos fins que s'allibera en unir-se al *Brahman*.

- c) Sutra: Comprenen aforismes, gramàtica, ritus i astronomia. Exposa principis del brahmanisme, enfront de l'auge inicial del budisme. Els sutra eren apresos de memòria pels seus deixebles.

II) Període Postvèdic

En aquesta època hi ha dos poemes èpics (Mahabharata i Ramayana) que al llarg dels anys sofreixen moltes alteracions. Hui coneixem la versió del S.II dC.

a) Mahabharata

Pel que fa al primer hem de dir que la seua extensió és trenta vegades la de l'Eneida i consta de 200.000 versos, per tant és l'obra més extensa del món. Està formada que un conjunt de llegendes i narracions on s'exposa la moral pública. Sembla que és un llibre molt important per als hindús, és a dir, com una Bíblia per als cristians.

No és una obra d'un sol autor sinó que la van crear diverses generacions de persones. Alguns estudiosos consideren que l'autor fou Krishna-Dwaipayana.

Es continua estudiant a l'actualitat i reimprimint constantment com a consol de la vida i preparació per la mort.

b) Ramayana

Escrit pel poeta Valmiki. És un recull de llegendes i de coneixements teològics. Tracta els fets de Rama. Aquest era un rei valent que és veié obligat a sofrir un desterrament a la selva amb la seua muller Sita. Ella, a més a més, és segrestada pels reis dels demonis fins que finalment la salva el seu marit.

Literatura de Buda

Durant el s. VI aC, el príncep Siddarta, anomenat després Buda - l'il·luminat- fundà una nova religió al Nord-est de l'Índia. Peregrinà per aquest país quaranta anys tot exposant la seua doctrina, conservada oralment i per escrit (indi mitjà "pali" i ens sànscrit mixt i pur). Queda inclòs dins Tripitaka que alhora es dividia en tres cistells:

- a) Vinaya-pítaka: disciplina.
- b) Sutta- pítaka: ensenyaments.
- c) Abhidhamma-pítaka: ciència superior.

Hi ha a més a més texts Jakata que descriuen les transmigracions de l'ànima de Buda (amb faules/contes/ anècdotes). Cal esmentar per últim Lalitavistara que és un recull de discursos en vers i prosa on Buda conta la seua vida. Açò influencià Europa al llarg de l'Edat mitjana. Un exemple és el *Libro de los estados* de Juan Manuel.

L'èpica artística

Mahakavya és una mostra de poesia èpica artística. Sotmés a unes regles codificades per Kavyadarsha -espill de l'art poètica- de Dandí, escriptor de finals del S VII.

Cal assenyalar que moltes obres científiques, astronòmiques, mèdiques, històriques, etc... foren redactades en vers amb una finalitat pedagògica i mnemotècnica.

Les faules i la narrativa

Aquestes faules es van traduir després al persa i d'ahí a l'àrab i l'hebreu. A partir d'aquests idiomes arribaren a Europa arran de les traduccions llatines i castellanés.

L'Índia ofereix una gran col·lecció de faules en prosa i, de vegades, en vers.

El més antic dels fabularis indis és el Panxatantra (els cinc llibres) datats entre els segles II i VI. Està format per setanta contes són presentats com un llibre doctrinal que un savi -Vishnusarman- tradicionalment considerat l'autor, fa llegir al fill d'un rei per a il·lustra-lo en moral pràctica i ciència política. El segle VI fou adoptat al persa, el 750 a l'àrab i d'ahi al castellà al S. XIII amb el nom de Calila i Dimna.

Obres de caràcter didàctic

És molt peculiar el Kamasutra, el qual és un tractat sobre l'amor compilat per Vatsyayana cap a l'any 500 dC. Recull diees i principis antics. Està escrit en vers i en prosa i destaca per ser un aplec de regles i normes per a la satisfacció sensual de l'amor ordenades en forma de codi. Servei per conèixer els costums privats de l'Índia.

La literatura àrab

Abans de l'aparició de l'Islam l'any 622 dC totes les manifestacions literàries fetes en àrab rebien el nom de Hiahilia -època de la ignorància-. Eren de tradició predominantment oral i consistien en relats d'antigues llegendes, proverbis i sentències. Les recitaven els ruwat els quals tenien l'equivalència dels rapsodes o joglars europeus.

La poesia preislàmica era una perfecció notable. Mostrava l'orgull de les tribus d'Aràbia que cantaven les victòries bèl·liques i l'amor. Destaquem la poesia d'Imru-I-Qais, fill del rei de Kinda, que fou desheretat per la seua vida desordenada i es refugià a Bizanci. És considerat com el creador de molt dels recursos poètics de la literatura àrab.

L'Alcorà i la prosa a Orient

És el llibre sagrat dels musulmans considerat com la paraula de Déu que transmeté mitjançant Muhammad (570-632). Està compost de 114 capítols anomenats Sures, cadascun dels quals està format per un nombre variable de versicles rimats amb assonància però sense amotllar-se a una mesura fixa. El text fou definitivament fixat per Califa Otman l'any 650.

Hi ha dos grups de Sures tot tenint en compte el lloc on es feren les predicacions:

- a) La Meca: són breus i amb tonalitats poètiques tenyides de religiositat.
- b) Medina: són més extenses amb un to discursiu. Contenen preceptes i ensenyaments.

Com tractarem en la lliçó 1.3, l'Alcorà té elements dels llibre religiosos anteriors dels jueus i els cristians, tot i que té una personalitat pròpia i la seua originalitat.

L'àrab que s'usa ha servit fins ara com a model de llengua estàndard fins a l'actualitat. Van sorgir escoles gramaticals a Basora, Kufa i posteriorment la de Bagdad on participaven musulmans de llengua no àrab com els turcs i perses. Tot i això hi ha hagut alguns interpretacions del llibre sagrat. En destaquem les dels místics -sufís- que tenen una barreja d'elements cristians, neoplatònics i hindús. Cal esmentar Hasan al- Basri i al Muhasibí.

El conte o novel·la curta és una de les activitats literàries més brillants de la literatura àrab. El gènere s'anomena maqama (tertúlia) centrat en un personatge protagonista i al voltant del qual giren una sèrie d'històries. Remarquem la participació al- Hamadaní (mort el 1007) d'Al Harirí (mort el 1122).

Hem de destacar *Les mil i una nits* on s'ha de cercar una finalitat moralitzadora sinó que és un recull de contes amb l'objectiu d'entretenir. Els canvis i afegitons de contes acabaren el S.XV e Egipte.

La poesia àrab a Orient

A l'època dels Omeies (661-750) destaca du-l-Rumma que fou un poeta arcaïtzant pel que fa a la llengua i l'estil molt viculat a la poesia preislàmica.

Un dels escriptors més famosos influït per la moda persa fou Abu Nawas (756-813). Era el prototip d'obscenitats i grolleries. Tot i així cal destacar el subtilisme i cinisme que se l'ha fet que es compare amb Voltaire i Heine.

La prosa andalusí

Des de l'any 711 la Península Ibèrica esdevingué Al Andalus. Ací s'amplià el conreu artístic i es van estendre a la resta del món occidental. Cal destacar l'àmbit filosòfic Ibn Hazm (994-1063) autor de *Les religions i les sectes*. També Ibn Tufayl que escriví entre d'altres *El filòsof autodidacta*. Ací se centra en un xiquet abandonat en una illa deserta. Una cabra el va alletar i el va créixer tot observant el seu entorn. Se n'adonà de les lleis de la naturalesa, l'existència de Déu i va conèixer l'experiència mística.

S'ha d'esmentar Ibn Rusd, o més conegut per Averroes (1126-1198). Fou un home d'una saber enciclopèdic i autor d'importantes obres filosòfiques i teològiques d'entre les que destaquem un comentari a Aristòtil.

Per últim remarcuem Ibn Al- arabi (1164-1240) que féu comentaris sobre l'Alcorà. El llibre de *L'escala de Muhammad* és la que tal volta va llegir Dant perquè l'influencià la seua Comèdia. S'ha salvat la traducció llatina i francoitaliana. Tracta un viatge d'ultratomba del profeta amb escenes escatològiques. L'arcàngel Gabriel el va acompanyar a Jerusalem. Allà hi havia una escala que anava des de la terra al primer cel. Fan el recorregut junts tot contemplant com hi havia cercles d'àngels i ànimes que rebien premis i càstics.

La poesia andalusí

Els temes de la poesia feta ací era molt divers i ric: cants bèl·lics, polítics, ascètics, descripcions d'objectes i situacions. Tot cobert d'un joc d'imatges, metàfores atrevides/sorprenents i embolcallades de sensualitat. Aquesta també apareixia de forma platònica barrejada amb el plaer físic i les delícies del vi.

Tornem a remarcar en aquest apartat Ibn Hazm ara com a autor del *Collar de la Coloma*. És un tractat d'amor que duu una sistematització escolàstica alhora que il·lustra amb una sèrie d'anècdotes la vida sentimenttal dels habitants d'Al Andalus.

Alzira és la ciutat del País Valencià que destaca per ésser el lloc de naixença de dos grans poetes àrabs: Ibn Jafaja (1058-1138) que descrigué jardins i escenes idíl·liques i Ibn al- Zaqqaq (mort el 1133) que renovà el camp de les metàfores.